

Språkrådets fyra obesvarade frågor om språk och demokrati

Publicerad: 2014-08-06

En brevväxling mellan mig och Ann Cederberg, chef på Språkrådet sedan den 1 mars 2014, om myndighetens språkvårdsarbete och dess inställning till språkdemokrati. Ann Cederberg och Språkrådet påstår att "språkbeskrivning inte kan genomföras demokratiskt", trots att jag kan visa att detta är fullt möjligt. Att varken hon eller myndigheten vill att det svenska språket ska beskrivas demokratisk innebär att de inte har förstått det demokratiska uppdrag, som de har fått av det svenska folket genom Sveriges riksdag.

Från: Johan Svensson

Till: ann.cederberg@sprakradet.se

Ämne: Fyra frågor om Språkrådets språkvårdsarbete

Datum: Måndag 14 april 2014

Hej igen Ann!

Det har nu gått lite mer än ett år sen jag skrev till dig första gången ("Om 'Chatta om språket: Hur skapas nya ord?' (SvD 2013-04-05)", mejl från Johan Svensson 2013-04-11). Den gången vidarebefordrade du mina frågor till dina medarbetare, men då du har varit chef för Språkrådet sedan den 1 mars 2013 hoppas jag nu att du personligen ska kunna svara på fyra principiellt viktiga frågor om myndighetens språkvårdsarbete.

1) Hur definierar Språkrådet "bruket", det vill säga det svenska språkbruket?

2) Hur skiljer Språkrådet mellan engelska ord i svenskt tal och svenska texter ("crowdsourcing", "floorwalker" och "insurgent") med sådana engelska ord som ni anser vara inlånade i det svenska språket ("quiz", "bitcoin" och "selfie")?

3) Förklara varför Språkrådet anser att vi ska skriva "Sotji", men inte "Utöja".

4) Är det din och Språkrådets uppfattning att språklagen är demokratisk, trots att den saknar ett demokratiskt medinflytande av beskrivningen av det gemensamma svenska samhällspråket?

- Om ja, förklara kort varför du och Språkrådet anser att språklagen ändå är demokratisk.

- Om nej, ange kort vad Språkrådet kan göra för att svenskan ska få en demokratisk språkbeskrivning?

Mvh, Johan Svensson

Källhänvisningar

FRÅGA 1)

"Baseball eller baseboll, paintball eller paintboll?" (Veckans språkråd v. 33, 2013-08-12)
<http://www.sprakradet.se/16888>

FRÅGA 2)

"Crowdsourcing på svenska?" (Veckans språkråd v. 37, 2013-09-11)
<http://www.sprakradet.se/17052>

"Svenskt ord för floorwalker?" (Veckans språkråd v. 44, 2013-10-28)
<http://www.sprakradet.se/17365>

"Insurgent på svenska?" (Veckans språkråd v. 1, 2013-12-30)
<http://www.sprakradet.se/17052>

"Hur böjer man quiz?" (Veckans språkråd v. 36, 2013-08-30)
<http://www.sprakradet.se/17000>

"Bitcoin" (Månadens nyord december 2013, 2013-12-11)
<http://www.sprakradet.se/17052>

"Selfie" (Nyordslistan 2013, 2013-12-27)
<http://www.sprakradet.se/nyordslistan-2013>

FRÅGA 3)

"Sotji eller Sochi?" (Veckans språkråd v. 3, 2014-01-15)
<http://www.sprakradet.se/17903>

"Gaddafi eller Kadaffi? Utøja eller Utöja?" (Veckans språkråd v. 35, 2011-08-29)
<http://www.sprakradet.se/11159>

FRÅGA 4)

"Kompetenta tolkar en demokratifråga" (Ann Cederberg, DN Debatt 2013-08-20)
<http://www.dn.se/debatt/kompetenta-tolkar-en-demokratifraga/>

"Kulturministerns brevförsvaret av den odemokratiska språkpolitiken" (Johan Svensson, 2014-01-22)
<http://www.detodemokratiskaspraket.se/artikel18.asp>

"En kommentar till "Är språklagen odemokratisk och därmed Språkförsvaret odemokratiskt?" (Johan Svensson, 2014-04-14)
<http://www.detodemokratiskaspraket.se/artikel20.asp>

Från: Ann.Cederberg@sprakochfolkminnen.se
Till: Johan Svensson
Ämne: SV: Fyra frågor om Språkrådets språkvårdsarbete
Datum: Tisdag 27 maj 2014

Hej Johan!

Här kommer svar på dina frågor.

”Bruket” är en knepig term som ändå ofta används inom språkvetenskapen. Tidigare har man mer fått gå på känslan när man har talat om bruket men nu har vi bra hjälpmedel som gör att uttalanden om bruket blir allt säkrare, dvs bygger på ett rikt källmaterial.

Med ”bruken” menar man vanligen det svenska språket i tal och skrift så som det används av samtliga talare i samtliga situationer. Det är förstas omöjligt att veta hur alla svensktalande pratar och skriver, så när man säger att man ”undersöker bruket” brukar man mena att man undersöker hur något språkligt fenomen ser ut i stora textsamlingar. För svenskans del är vi så privilegierade att vi har tillgång till en mycket stor samling texter från många olika sammanhang (tidningstext, historiska texter, webbtexter, brev m.m.) i form av den öppna databasen Korp: <http://spraakbanken.gu.se/korp>. Det är till den man brukar gå när man vill få reda på något om bruket. Den är förstas emellertid inte lika med bruket. Det saknas t.ex. talspråksmaterial och många skrivna genrer som barns texter, kokböcker, tvättmaskinsmanualer som inte är inte representerade i materialet. Men samlingen utökas hela tiden och blir mer och mer representativ. Behöver vi undersöka bruket i tal har vi även tillgång till en talspråkskorpus.

Din nästa fråga gäller engelska ord i svenska texter. Ibland görs inom språkvetenskapen en distinktion mellan *lånnord* och *främmande ord*. Oftast menar man med *lånnord* (eller *importord*, som man ibland kallar dem, för att markera att de inte lämnas tillbaka) ord som överförts från ett annat språk och kommit i allmänt bruk, som till exempel *byrå*, *pasta* eller *internet*. Med *främmande ord* menar man vanligtvis ord som känns främmande fast de kanske använts länge i svenskan. Det finns egentligen ingen gräns mellan de två, för det är klart att *främmande ord* också är *lånnord/importord*. *Främmande ord* blir då snarast en underkategori till *importord*. Klassificeringarna grundas alltså först på att ordet faktiskt har hämtats från ett annat språk, sedan på vår känsla för hur hemtama de är i svenskan. Så någon sådan skillnad som du frågar om görs alltså inte.

Så frågar du om stavning av utländska ortnamn. De namn du har valt är två helt olika fall. För icke-latinska språk som ryska, som ju skrivs med kyrilliskt alfabet, måste man hitta ett sätt att överföra de främmande tecknen till svenska, antingen via translitterering (dvs. att tecknen överförs tecken för tecken till latinska tecken), eller transkribering (dvs. att uttalet återges med svenska tecken). Stavningen ”Sotji” följer den svenska standard där tecknet ч (i Сочи) translittereras till *tj*.

För latinska språk försöker vi med vissa undantag följa originalspråkets stavning, så långt tekniken medger. Danskt-norskt ø är för oss svenskar varken särskilt svårbegripligt eller svårtillgängligt (för skribenter). Ambitionen att skriva Utøya snarare än Utön, Utöja eller Utöya delas f.ö. också av TT och resten av medie-Sverige (även om tekniken och lokala redaktionella riktlinjer ibland står i vägen).

Din sista fråga handlar om språklagen. Jag är inte helt säker på vad du lägger i begreppen "medinflytande" och "det gemensamma svenska samhällsspråket" i det här sammanhanget. Jag tolkar det som att du syftar på svenskan som samhällsbärande språk. Att ett språk är samhällsbärande innebär, helt kort, att det i ett samhälle används för officiella ändamål, till exempel undervisning och lagstiftning. Att det språket är svenska i Sverige råder ingen oenighet kring, det är ett faktum. Och att svenskan ska vara samhällsbärande är en viktig del av vår demokrati.

Med vänlig hälsning

Ann

Från: Johan Svensson

Till: ann.cederberg@sprakochfolkminnen.se

Ämne: RE: SV: Fyra frågor om Språkrådets språkvårdsarbete

Datum: Tisdag 3 juni 2014

Hej igen Ann,

Här kommer nu min kommentar till dina svar. Jag hoppas att du personligen kan återkomma med korta och tydliga svar på mina tre följdfrågor så snart du får tid och att du då använder dig av min numrering på frågorna när du besvarar dem.

1) Vad som är just det svenska "bruket" går inte att avgöra objektivt, oavsett hur stora samlingarna av svenska texter och svenskt tal än blir. För i objektiv mening finns det bara "språk", varför vad som är ett enskilt språk beror på subjektiva avgränsningar. Vidare går det inte heller att avgöra om alla ord i ett uttryck ska uppfattas som svenska eller på något annat främmande språk, så kallad språkväxling). Det finns med andra ord ingen språkvetenskaplig naturlag, som tvingar oss att beskriva det svenska språket objektivt. De svenska ordböckerna behöver alltså inte, som i dag, göras till lexikon över de främmande språk som förekommer i svenskspråkiga sammanhang. Att du och Språkrådet skulle dela denna språkdefinition fullt ut motsägs av de språkråd där ord som "crowdsourcing", "floorwalker" och "insurgent" anses vara just engelska, trots att de förekommer i svenska texter och därför också är "svenska" ord i objektiv mening. Varför du och Språkrådet verkar anse att det är viktigare än anpassa de främmande ordens böjning, som nollplural istället för engelskt plural-s vid böjningen av det oanpassade engelska lånordet "bitcoin", än deras stavning och uttal i grundform är oklart. Förfarandet känns bakvänt, då orden givetvis först och främst bör vara anpassade i sin grundform för att vara just "svenska".

FÖLJDFRÅGA

Anser du och Språkrådet att en språkutveckling som bygger på plagiering, det vill säga genom inlåning av oanpassade främmande ord och uttryck i svenskan, kan vara rätts- och patientsäker?

2) Avgränsningen handlar här om vad som är svenska ord respektive främmande ord, det vill säga vilka ord på främmande språk som anses vara inlånade i svenskan och vilka sådana ord som inte är det. Detta går inte heller att avgöra entydigt, då de svenska ordböckerna aldrig kan innehålla alla ord i språket. Vissa olistade ord kan dock analogt sägs vara inlånade i det svenska språket. Om engelska ord som "offroad", "offshore" och "offside" anses vara inlånade, som oanpassade engelska lånord, i svenskan (SAOL, 13:e upplagan, 2006) går det givetvis att hävda att ord som "offline", "offseason" och "offscreen" också är det.

Att definiera ett "främmande ord" som ett ord som inte uppfattas som svenska, trots att det faktiskt är det, borde rimligen sakna språkvetenskaplig relevans. Det räcker med att avgöra om inte ord är svenska eller inte. Att sedan svenska i dag anses kunna vara både främmande ord och uttryck, som lånats in anpassade och oanpassade i språket, är beklagligt. Skiljelinjen mellan vad som är svenska ord och uttryck borde givetvis gå mellan de som är anpassade till svenskans regler för stavning, uttal och böjning och de som inte är det.

Språkrådet skriver i ett språkråd att "lånordens utveckling är ganska godtycklig" (vecka 33, 2013-08-12), trots att det i själva verket är synen på vilka ord som anses inlånade i svenskan som är godtycklig. Språkrådet påstår exempelvis i sina språkråd att engelska ord som "quiz", "bitcoin" och "selfie" är oanpassade engelska lånord, men att "crowdsourcing", "floorwalker" och "insurgent" inte är det. Detta trots att det är fullt möjligt att hävda att det endast är de sistnämnda engelska orden som har lånats in i svenskan, utan att ett sådant påstående vare sig går att bevisa eller motbevisa. För vad som är ett enskilt språk beror ju, som sagt, på subjektiva och inte objektiva avgränsningar.

FÖLJDFRÅGA

Varför anser du och Språkrådet att det svenska språket ska beskrivas godtyckligt objektivt, det vill säga varför ska vi i Sverige inte ha en språkpolitik som utgår ifrån en till svenskan anpassad språkbeskrivning?

3) Det finns ingen principiell skillnad mellan de utländska Ortsnamnen "Sotji" och "Utöja". I båda fallen handlar det om hur de ska skriva på svenska, det vill säga med svenska bokstäver. Ska både svenskans "ö" och danskans "ø" finnas med i det samtida svenska alfabetet? Jag tycker inte det. Om det långivande språket är ett icke-latinskt språk eller inte saknar med andra ord betydelse. Vidare går det att konstatera att tekniken i dag gör det möjligt för både dig och mig att också använda oss av såväl de danska-norska alfabetena som det ryska eller kyrilliska alfabetet när vi skriver svensk text. Det finns därför inte heller någon godtagbar anledning att i svenskan skriva "Utøya", men inte "Сочи".

På samma sätt kan inte heller ord med tyskans "ü" (ett så kallat tyskt y) och "ß" (ett så kallat tyskt dubbel-s) eller spanskans "ñ" (ett så kallat spanskt n) anses vara anpassade till svenskan. Ändå innehåller de svenska ordböckerna ord som "müsli" (SAOL, 13:e upplagan, 2006) samt "übermensch" och "señor" (båda i Bonniers svenska ordbok, 10:e upplagan, 2010). Detta trots att vi inte skriver "español" istället för "spanjor" (se "spanjor" i Svenska Akademiens ordbok, spalt S9108, tryckår 1982, där det framgår att ordet "spanjor" tycks ha lånats in från danskans "spanjer") eller "überraschen" istället för "överraska" (se "överraska" i "Främmande ord. Ordbok överlånord i svenskan", 4:e upplagan, 1998, s. 576).

FÖLJFRÅGA

Förklara nu varför du och Språkrådet anser att vi ska skriva "Sotji", men inte "Utöja", när det svenska alfabetet faktiskt även saknar danskans "ø".

4) I dag beskrivs det i praktiken officiella och samtida svenska samhällsspråket i den senaste upplagan av Svenska Akademiens svenska ordlista över svenska språket (SAOL). Detta är ett faktum, vilket även Språkrådet medger, även om myndigheten också felaktigt har påstått att ordlistan är Sveriges officiella ordbok. Varken det svenska folket, riksdagen, regeringen eller Språkrådet har något direkt inflytande över innehållet i SAOL, utan detta fastställs ensidigt av den odemokratiska kulturinstitutionen Svenska Akademien och dess ordboksredaktion.

Det finns alltså i dag inget "medinflytande" över det svenska samhällsspråket. Du skriver att det är viktigt att det svenska språket är samhällsbärande i den svenska demokratin, men ändå har vi både en språkutveckling och en språkutveckling som är odemokratisk. Att detta är ett stort demokratiskt problem borde givetvis alla, som hävdar att både språk och demokrati är viktiga, inse. För svenskan är i dag ingen demokratisk rättighet och inte heller något demokratiskt språk.

FÖLJFRÅGA

Är det fortfarande din och Språkrådets uppfattning att språklagen är demokratisk, trots att lagen saknar ett demokratiskt medinflytande när det gäller beskrivningen av vad som är det gemensamma och samtida svenska samhällsspråket?

- Om ja, förklara kort varför du och Språkrådet anser att språklagen ändå är demokratisk.
- Om nej, ange kort vad Språkrådet kan göra för att svenskan ska få en demokratisk språkbeskrivning?

Mvh, Johan

Källhänvisningar:

FRÅGA 1)

Från "Babiansvenskan" (2013-02-13):

Enligt Tore Jansson, som har varit professor i både latin och afrikanska språk vid Göteborgs universitet, är det inte möjligt att definiera enskilda språk objektivt. Vad som anses vara ett språk är därför ofta en fråga om politik och vem som använder begreppet ("Språkens historia", 2010, Tore Jansson, s. 29-30). Det är därför anmärkningsvärt att så många av dagens språkvetare inte anser att svenskan inte kan definieras annat än objektivt. De menar helt enkelt att alla ord som förekommer i svenskspråkiga sammanhang är svenska, oavsett om orden är anpassade till svenskans regler för stavning, böjning och uttal eller inte.

<http://detodemokratiskaspraket.se/artikel12.asp>

FRÅGA 2)

Från "Baseball eller baseboll, paintball eller paintboll?" (Veckans språkråd v. 33, 2013-08-12):

Både baseball och baseboll är vanliga och accepterade former i ordböckerna. Paintball dominerar stort i bruket, men försvenskningen paintboll förekommer numera också en del.

Lånordens utveckling är ganska godtycklig: vissa ord översätts, andra ord försvenskas i stavning och böjning medan andra bibehålls i sin originalspråksform.

Den försvenskade formen baseboll är etablerad i svenskan sedan länge, även bland utövarna. Att det skrivits länge om sporten i Sverige kan ha påverkat försvenskningen. Möjligen kan också det närliggande brännboll ha påverkat. [...] Summa summarum: använd gärna både baseboll och paintboll.

<http://www.sprakradet.se/16888>

FRÅGA 4)

Från avsnitt 5.3 i "Det svenska språkets falska vänner" (2013-08-13):

Trots att Språkrådet i "Svensk språkvårds organisation" (www.sprakradet.se/2010, 2007-03-17) helt riktigt anger att Svenska Akademien "är en helt fristående organisation som regering och riksdag inte har något inflytande över" påstår ändå Språkrådet fem år senare att Svenska Akademien är "en privat organisation som framför allt har det officiella uppdraget att ge ut Svenska Akademiens ordlista och Svenska Akademiens ordbok" ("Länkar till språkvårdsorgan", se under rubriken "Svenska Akademien", www.sprakradet.se/2011, 2012-12-14). Något officiellt uppdrag att ge ut SAOL finns dock inte. För även om ordlistan sedan länge har kommit att uppfattas som det officiella rättesnöret finns det inget lagstöd för denna uppfattning ("Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för svenska språket", SOU 2002:27, s. 54 och s. 466, Regeringen.se/sb/d/108/a/1443). Det är helt enkelt en beklaglig, om än vanlig, missuppfattning.

<http://detodemokratiskaspraket.se/artikel16.asp#5.2>

Från: Ann.Cederberg@sprakochfolkminnen.se

Till: Johan Svensson

Ämne: SV: SV: Fyra frågor om Språkrådets språkvårdsarbete

Datum: Onsdag 11 juni 2014

Hej Johan!

Jag har skrivit in mina svar direkt efter dina frågor för att du ska kunna hitta dem. Och längre än så här kommer vi inte i den här mejlväxlingen.

Hälsningar

Ann

1. Språkvården föredrar att inlånade ord anpassas till det svenska språksystemet. Det sker dock inte alltid. Ibland kan det leda till svårigheter men när ord och uttryck etableras i språket och har fått en betydelse som de flesta språkbrukare är överens om så minskar problemen även i de sammanhang du nämner.
2. Frågan går inte att besvara som den är formulerad eftersom språket inte är logiskt och språkutvecklingen i mångt och mycket är just godtycklig. Ibland följer den mönster som språkvården föredrar men ibland går den helt andra vägar.
3. Se den förklaring du får om du skriver in Utöja här: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/frageladan.html>
4. Den här frågan går inte att besvara eftersom språkbeskrivning inte kan genomföras demokratiskt.

Från: Johan Svensson

Till: ann.cederberg@sprakochfolkminnen.se

Ämne: RE: SV: Fyra frågor om Språkrådets språkvårdsarbete

Datum: Fredag 20 juni 2014

Hej Ann,

Tack för dina nya svar. Jag hoppas att du inte släpper frågorna helt, utan att du återkommer med modigare och mer genomtänkta följdsvår när du kommer tillbaka utvilad och fräsch efter årets välförtjänta semester.

För om varken du och inte Språkrådet vill komma längre än så här i diskussionen kring språk och demokrati är läget för det svenska språket betydligt mer allvarlig än jag först trodde.

Dina nya svar antyder nämligen att Språkrådet inte bara saknar grundläggande kunskaper om språk och demokrati, utan att myndigheten också saknar en vilja att utföra sitt demokratiska uppdrag. I annat fall skulle du ju inte redan på förhand och oavsett vilka nya argument jag framför bestämma dig för att Språkrådet inte vill komma längre i den här viktiga diskussionen:

Och längre än så här kommer vi inte i den här mejlväxlingen.

I debattartikeln "Kompetenta tolkar en demokratifråga" (DN 2013-08-20) skriver du, i egenkap av chef för Språkrådet, att "grunden för demokrati är medinflytande" och att "grunden för medinflytande är språket – att förstå och göra sig förstådd".

Du skriver vidare:

För att svenskan ska vara ett komplett och samhällsbärande språk – som språklagen föreskriver – är det nödvändigt att texter och termer finns på svenska. Det är viktigt för demokratin. I ett demokratiskt samhälle står språket i centrum. Medborgarna ska kunna hålla sig informerade, vara delaktiga i samhällsutvecklingen och påverka sin egen situation. [...] Först då kan Sverige utvecklas till en starkare demokrati – där fler ges möjlighet att vara med.

Detta innebär att du och Språkrådet i så fall måste förklara för det svenska folket, den svenska regeringen och den svenska riksdagen varför ni anser att medborgerligt ”medinflytande” är viktigt för demokratin generellt sett, men inte när det gäller språket.

För något demokratiskt inflytande över det språk som beskrivs som svenska i den, i praktiken, officiella svenska ordboken, det vill säga Svenska Akademiens ordlista över svenska språket, finns ju inte i dag.

Jag kommenterar i det nedanstående dina senaste svar på mina frågor om det svenska språket och språkdemokrati. Språkrådets nuvarande hållning i dessa frågor bevisar endast att den funktionella dumheten även existerar på myndighetsnivå.

Ordet ”funktionell dumhet” definieras enligt följande i Språkrådets och Språktidningens ”Nyordslista 2013” (”Dags att embreja årets nyord!”, Språktidningen 2013-12-27, Språktidningen.se/artiklar/2013/12/dags-att-embreja-arets-nyord):

Funktionell dumhet

Okritiskt förhållningssätt som förbättrar produktiviteten. 2013.

Funktionell dumhet innebär att man är kompetent och gör sitt jobb som man ska, men utan att kritiskt reflektera över om det är meningsfullt eller samhällsnyttigt. Medarbetarna ställer inga kritiska frågor om varför man ska följa modenycker och annat oreflekterat som företagsledningarna gärna ägnar sig åt. Funktionell dumhet kan också innebära att man köper flummigt visionsprat och tar det på allvar.

Chef, 30 maj 2013

Mina kommentarer till dina nya följsvar på frågorna 1-4:

1. Ditt svar besvarar inte den större frågan, den om varför det svenska språket ska definieras objektivt och därför även inkludera andra främmande språk genom att helt bortse från frågan om eventuell språkväxling, det vill säga om ett visst språkligt uttryck ska anses bestå av ord på ett eller fler språk.

De svenska ordböckerna innehåller visserligen bara ett begränsat urval av alla ord i språket, men ger oss ändå en uppfattning om vilka ord som ska anses ingå i svenskan. Ju fler engelska ord och uttryck som listas som oanpassade engelska direktlån, desto tydligare blir det att även olistade engelska ord och uttryck är det.

Detta innebär att problemet inte främst handlar de kortvariga svårigheter som kan uppstå innan enskilda ord och uttryck har etablerats i det svenska allmänspråket, utan att vi som enskilda språkbrukare i Sverige faktiskt måste kunna främmande språk, som just engelska, för att inte utestängas från det demokratiska samtalet och att vi riskerar att gå miste om våra medborgerliga rättigheter.

I "För staten är svenska i standardspråket endast en fråga av akademisk karaktär" (2012-01-31, Detodemokratiskaspraket.se/artikel9.asp) skriver jag:

Den som inte behärskar det svenska standardspråket anses varken kunna "delta i det offentliga samtalet eller den allmänna debatten" och hamnar därför i ett maktmässigt underläge, utan möjlighet att kunna hävda sina medborgerliga rättigheter. Detta gäller särskilt den som inte behärskar det skriftliga standardspråket. Formella fel i skriven text anses kunna medföra att både budskapet och personen bakom det riskerar att nedvärderas ("Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för svenska språket", SOU 2002:27 s. 58–61), trots att "en nedvärdering av någons språk innebär [...] en nedvärdering av individen och strider mot grundläggande mänskliga värden" (Mål i mun s. 417–418).

Den nuvarande språkutvecklingen är alltså varken rätts- eller patientsäker. Patienter riskerar därför att dö i vården på grund av att de inte kan göra sig förstådda eller förstår vad läkare och annan vårdpersonal säger. På motsvarande sätt kan även personer som är åtalade för brott komma att dömas trots att de är oskyldiga.

Dessa rättssäkerhetsrisker nämner jag också i "För staten är svenska i standardspråket endast en fråga av akademisk karaktär" (2012-01-31, Detodemokratiskaspraket.se/artikel9.asp):

När det gäller patientsäkerheten är det inte svårt att konstatera att riskerna med den ovan beskrivna blandspråksregleringen av det skriftliga standardspråket är påtagliga. Svårigheter att förstå varandras "svenska" kan nämligen leda till dödsfall ("Hyrläkare förstod inte – patient dog", Värmlands Folkblad 2011-04-07). Och vem är det egentligen som ska tolkas? Patienten som talar majoritetens standardsvenska eller läkaren som talar minoritetens?

2. Du påstår att den statliga språkvården är bakbunden av det faktum att språket inte är logiskt och att språkutvecklingen är godtycklig. Ändå är det ju så att det i egentlig, objektiv mening inte existerar några enskilda språk, utan att dessa bygger på subjektiva avgränsningar.

I "Babiansvenskan" (2013-02-13, Detodemokratiskaspraket.se/artikel12.asp) skriver jag, liksom i min källhänvisning till fråga 1 i mitt mejl den 3 juni 2014 (se nedan):

Enligt Tore Jansson, som har varit professor i både latin och afrikanska språk vid Göteborgs universitet, är det inte möjligt att definiera enskilda språk objektivt. Vad som anses vara ett språk är därför ofta en fråga om politik och vem som använder begreppet ("Språkens historia", 2010, Tore Jansson, s. 29-30). Det är därför anmärkningsvärt att så många av dagens språkvetare inte anser att svenskan inte kan definieras annat än objektivt. De menar helt enkelt att alla ord som förekommer i svenskspråkiga sammanhang är svenska, oavsett om orden är anpassade till svenskans regler för stavning, böjning och uttal eller inte.

Det är alltså de enskilda ländernas språkpolitik som ger de olika språken sitt innehåll och inte tvärtom. Språkutvecklingen är inte heller godtycklig, utan påverkas av språkvårdens, språkvetenskapens och ordböckernas språkbeskrivning. Det är med andra ord ingen tillfällighet att de oanpassade engelska lånorden anses vara betydligt fler i svenskan än i till exempel isländskan.

Språkrådets påstående om att "lånordens utveckling är ganska godtycklig: vissa ord översätts,

andra ord försvenskas i stavning och böjning medan andra bibehålls i sin originalspråksform” är därför felaktigt (“Baseball eller baseboll, paintball eller paintboll?”, Veckans språkråd vecka 33, 2013-08-12, Sprakradet.se/3561). För det finns ju ingen språklig naturlag som tvingar oss och Språkrådet att använda oanpassade engelska lånord i svenskan, även om Språkrådet i sitt språkråd tycks känna sig tvungna att hävda motsatsen: ”Summa summarum: använd gärna både *baseboll* och *paintboll*.”

Det enda som är godtyckligt är alltså den svenska språkvårdens, språkvetenskapens och de svenska ordböckerna beskrivning av vilka engelska ord och uttryck som är oanpassade engelska direktlån i svenskan.

3. Av det svar Språkrådet lämnar beträffande stavningen ”Utöja” i ”Frågelådan” framgår det att myndigheten anser att vi ska använda oss av andra bokstäver än de som finns i det svenska språket. Den statliga språkvården anser alltså att vi inte längre uttrycka oss på anpassad svenska, som ”Köpenhamn” istället för ”København”, utan på andra främmande språk.

Språkrådets objektivt uttryckta uppfattning i ”Frågelådan” motsäger dock Ann Cederbergs och Språkrådets subjektiva uppfattning när det gäller påståendet om att vi ska skriva ”Sotji” och inte ”Сочи” i svenskan. För Språkrådets regel när det gäller andra språks specialbokstäver är mycket tydlig: dessa bokstäver ska anges ”om man kan” och det kan vi ju även för det ryska alfabetet!

Språkrådets svar om stavningen ”Utöja” i ”Frågelådan” (Sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/frageladan.html):

fråga

Ska man i svensk text återge andra språks specialbokstäver?

svar

Ja, om man kan. Man bör alltså exempelvis skriva Øyvind, São Paulo, Moçambique, Citroën, Utøya.

Detta gäller i första hand hanteringen av egennamn. När det gäller geografiska namn finns det dock en hel del s.k. exonymer, namn som av hävd har en speciell svensk form som mer eller mindre avviker från den genuina formen, t.ex. Köpenhamn (i stället för København). I de fall det finns en etablerad svensk stavning bör man använda den.

Tangentkommandon för flertalet diakritiska tecken finns beskrivna i ”Svenska skrivregler”. Vet man inte hur ett visst tecken tas fram på tangentbordet, finns även andra metoder: 1) klistra in tecken t.ex. via Symbolmenyn i Word 2) ändra språkinställningar i ordbehandlingsprogrammet eller webbläsaren eller teckenuppsättning till annat språk (i Windows under Kontrollpanelen/Tangentbord) 3) använda tangentkommandon (exempel: alt + 0199 = Ç i Windows).

4. Påståendet om att språkbeskrivning inte kan göras demokratiskt är ingenting annat än ett obevisat påstående. Språkbeskrivning kan nämligen göras demokratisk, förutsatt att den politiska viljan att göra det finns. Vissa hävdar exempelvis att det inte går att folkomrösta om

språk. Ändå var det just det letterna fick göra när de 2012 fick ta ställning till om ryskan skulle vara ett officiellt språk eller inte.

De allra flesta skulle nog vidare hävda att det inte heller går att ha en demokratisk historiebegränsning. Ändå har Sverige sedan 2003, som enda land i världen, en statlig myndighet med just ett sådant uppdrag: Forum för levande historia.

Det går även att ifrågasätta varför alla tycks vara överens om att det är ur demokratisk synpunkt är viktigt att vi har de oberoende statliga medierna Sveriges Television och Sveriges Radio för att ge oss en demokratisk samtidsbeskrivning, men inget "Forum för levande svenska" med uppdrag att värna det svenska språket och ge ut en officiell svensk ordbok?

För historien, både den som äger rum i nutid och den som har ägt rum i ett mer avlägset förflutet, är ju trots allt inte oberoende av det språk som används för att beskriva den.

I "Låt folket få rösta om svenska språket" (2011-04-03) skriver jag och Joakim Pihlstrand-Trulp:

Enligt Tore Jansson, tidigare professor i latin och afrikanska språk vid Göteborgs universitet, är språken en del av historien. Då nästan all historiebegränsning baseras på skriftliga källor är skriften inte bara "en förutsättning för all historia utan [skapar] på sätt och vis skapar själva språken" ("Språkens historia", 2010, s. 58-59). Historien är därför beroende både av de människor som använder språken och av de språk som beskriver den. Det är därmed tveksamt om ett skriftspråk som saknar demokratisk begränsningsgrund kan ge upphov till en demokratisk historiebegränsning. Ändå har vi inget forum för levande svenska.

När det gäller de enskilda ländernas språkvård kan dessa vara mer eller mindre demokratiska och synen på främmande språk i det egna språket kan variera. Så här beskriver de nordiska ländernas officiella hemsida Islands språkpolitik och dess syn på exempelvis engelskan (Norden.org/sv/fakta-om-norden/spraak):

Islänningarna har länge varit övertygade om vikten av att bevara och upprätthålla språket, både för att det har en speciell historia och för att det ger tillgång till en mycket speciell litteratur. Isländsk språkpolitik kännetecknas av att den undviker de flesta utländska lånord, som till exempel "computer" och "telefon". I stället ersätter man dem med isländska ord, som "tölva" och "sími". [Det isländska språknämnden](#) lägger vikt vid att isländska ska vara det språk som används på alla områden i det isländska samhället, även om engelska blir allt mer dominerande i internationella sammanhang.

Det bör till sist även påpekas att det som enligt tidningen "The Economists" demokratiindex för 2013 är världens minst demokratiska land, Nordkorea, tycks ha en officiell språkbeskrivning men att det näst mest demokratiska landet, Sverige, fortfarande saknar en sådan ("Språkgränsen", Språktidningen 3-2014, s. 36-42, Språktidningen.se/artiklar/2014/03/sprakgransen).

Mvh, Johan Svensson